

گزاره نیست اگر «اخلاق پژوهش» را یکی از گم‌شده‌ترین و مغفول‌ترین حلقه‌های انجام پژوهش در جامعه علمی امروز کشورمان به شمار بیاوریم. اگر چه که پرداختن به اخلاق و فلسفه آن، موضوعی چندوجهی و چالش برانگیز است اما با تساهل می‌توان گفت که رعایت اخلاق پژوهشی مستثنی از اخلاق عمومی نیست و فضاهای علمی و دانشگاهی جزئی از کلی بزرگتر است که درگیر مسئله عدم رعایت اخلاق در معنای کلی آن است. با این وجود نمی‌توان برای رسیدن به هدف کاهش نرخ سرقت علمی و گسترش رعایت اخلاق در پژوهش، در انتظار گسترش و بهبود در وضعیت اخلاق عمومی ماند. تلاش جهت آگاهی بخشی عمومی محققان در زمینه‌های اخلاقی، تدوین منشور اخلاقی در دانشگاه، آموزش در زمینه شیوه صحیح نگارش علمی، فاصله گرفتن از مدرک‌گرایی، در کنار آموزش محققان و دانشگاهیان با مصادیق و انواع سرقت علمی می‌تواند گام‌هایی موثر و عملی در بهبود وضعیت کنونی باشد.

تحقیقات نشان می‌دهد که در فاصله سال‌های ۲۰۰۹-۱۹۹۵ ایران سریع‌ترین نرخ رشد مقالات علمی چاپ شده در جهان را داشته است (Ashtiani, 2016)^۱ اما در عین حال، این دستاورد بدون توجه به اصول اخلاق پژوهش، از اهمیت و تاثیر گذاری بایسته برخوردار نخواهد بود. از این رو، شماره نخست پیام پژوهش به موضوع اخلاق پژوهش اختصاص یافته تا زمینه ارتقای آگاهی اعضای محترم هیئت علمی و دانشجویان گرامی را در زمینه اصول و مبانی رعایت اخلاق پژوهش فراهم نماید و بدین وسیله، پایبندی ایشان را در این چارچوب تقویت کند.

به صدق کوش که خورشید زاید از نفست
که از دروغ سیه گشت روی صبح نخست

محمدعلی مظاهری

رئیس دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

دانشگاه شهید بهشتی

نظریه‌های توجیه‌کننده بدرفتاری علمی

■ گردآورنده: مریم زیاری

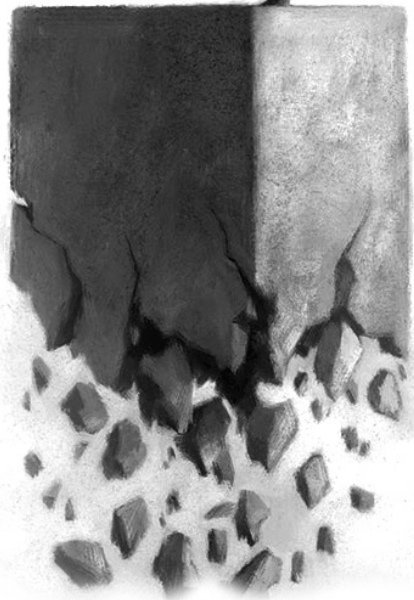
صورت عمدی یا غیر عمدی.

■ سرقت علمی استفاده غیر مجاز از نمودارها،
تصاویر، جداول، عکس‌ها یا رسانه‌های الکترونیکی
در دسترس مانند رسانه‌های صوتی و تصویری را
نیز شامل می‌شود.

■ سرقت علمی جدی‌ترین شکل بدرفتاری
دانشگاهی است.

■ نتایج یافته‌ها نشان می‌دهد که ۷۵ درصد
دانشجویان به دلیل راحت‌طلبی و ۷٫۶ درصد به
دلیل ضعف مهارت‌های نگارشی مرتکب سرقت
علمی می‌شوند.

نظریه‌های توجیه‌کننده بدرفتاری علمی:
نظریه بقه سفیدها: مفهوم جرم بقه سفیدها
را برای نخستین بار ادوین ساترلند (Edwin
Sutherland) در اواخر دهه ۱۹۳۰ در آمریکا

معرفی موضوع:

■ اگر شخصی مقاله یا کتابی را منتشر و در آن از
نوشته‌های دیگران به شکل مستقیم یا غیر مستقیم
استفاده کند اما از اشاره به منابع نوشتار خود به
شکل دقیق و متعارف بپرهیزد یا چنان وانمود کند
که نوشته زاده و حاصل تاملات شخصی خویش
است، مرتکب سرقت علمی شده است.
■ سرقت علمی جعل آثار دیگران است خواه به

فشار اجتماعی: فشار اجتماعی، فشارهایی

هستند که بر هر فرد در محیط‌های اجتماعی مختلف جهت هم‌نوا کردن رفتار او با دیگران وارد می‌شوند. برای مثال، به دانشجویی که در دانشگاه به تحصیل مشغول است، از طرف سایر دانشجویان فشارهای متفاوتی وارد می‌شود تا او نیز رفتاری مشابه دیگران داشته باشد. اگر در یک گروهی از دانشجویان، درس خواندن زیاد مورد نکوهش جمع باشد، این امر به شکل فشار و نیرویی بر تمام آن دانشجویان وارد می‌شود و فردی که بخواهد رفتار متفاوتی داشته باشد به نوعی با مجازات جمع مواجه خواهد شد. بد رفتاری‌های علمی نیز در مواردی به صورت یک فشار اجتماعی بر فعالین این عرصه وارد می‌شوند. در واقع زمانی که برخی بد رفتاری‌های علمی به صورت امری پذیرفته شده در می‌آیند، نوعی فشار را به افرادی که خود خواهان انجام آن بد رفتاری‌ها نیستند وارد می‌کنند تا آنها را نیز به هم‌نواایی با دیگران وادار کنند. برای نمونه، ممکن است محقق‌هایی که وسواس و دقت زیادی در رعایت امانت در استفاده از منابع دارد، با تمسخر دیگران مواجه شود. در واقع این تمسخر همان فشار اجتماعی‌ای است که از طرف جمع به او وارد می‌شود تا او را وادار کند که همانند دیگران رفتار کند.

آنومی: مفهوم آنومی سابقه طولانی در نظریه

اجتماعی دارد و مشهورترین، و احتمالاً نخستین، صورت‌بندی آن در کار امیل دورکیم (Emile Durkheim) از بنیانگذاران رشته جامعه‌شناسی

طرح کرد. تا پیش از آن مطالعه جرم‌شناسی عمدتاً بر فقرا و مهاجران و جرایم همراه با خشونت متمرکز بود، اما این مفهوم راهی را برای بررسی جرایمی که اشخاص بانفوذ و قدرتمند انجام می‌دهند، و معمولاً انگیزه پیشرفت مالی داشته و بدون خشونت فیزیکی صورت می‌گیرند، گشود. پول شویی، گرفتن رشوه و نقض کی‌رایت از نمونه‌های مشهور جرایم یقه سفید هستند.

بسیاری از بد رفتاری‌های علمی رانیز می‌توان در میان جرایم یقه سفید به شمار آورد. در این نگاه، برخی از دانشجویان، اساتید و محققان با انگیزه‌هایی نظیر حفظ یا بالا بردن پرستیژ علمی و ارتقا شغلی (که می‌تواند در برگیرنده پیشرفت مالی هم باشد) از راه‌های نامشروع همچون سرقت علمی استفاده می‌کنند.

نظریه یادگیری اجتماعی: اساس نظریه یادگیری

اجتماعی بر این امر استوار است که افراد رفتارهای خود را، در هر زمینه اجتماعی‌ای که در آن قرار دارند، با مشاهده و تقلید از رفتارهای دیگران و پاداش‌ها و مجازات‌های مترتب بر آنها می‌آموزند. رخ دادن بد رفتاری‌های علمی را نیز می‌توان از این زاویه توضیح داد. در واقع، افرادی که وارد میدان علم و دانشگاه می‌شوند، بد رفتاری‌های علمی را از کسانی که پیش از آنها وارد این میدان شده‌اند می‌آموزند. به عنوان نمونه، ممکن است دانشجویان یا اساتید عدم رعایت امانت در نقل قول کردن از دیگران را در رفتارهای دیگر دانشجویان و اساتید مشاهده کرده و از آن تقلید کنند.

نشانه‌های آشکار و جرایم سبک‌تر، فضای شهری را به سمت قانون‌گرایی بیشتر برده و از رخ دادن جرایم سنگین‌تر جلوگیری می‌کند.

به بدرفتاری‌های علمی نیز می‌توان از این زاویه نگریست. در واقع، وجود بدرفتاری‌های علمی که بسیاری برای آنها اهمیت چندانی قائل نیستند، و عدم برخورد جدی با آنها، زمینه‌ساز رخ دادن بدرفتاری‌های علمی جدی‌تر نیز می‌شود. برای نمونه، تقلب در جلسه‌های امتحان و یا تکالیف درسی در بسیاری از موارد تخلفی است که هم رایج بوده و هم برخورد شدیدی با آن صورت نمی‌گیرد. اگر از زاویه این نظریه به موضوع نگاه کنیم، همین نادیده گرفتن‌ها خود در حکم مشوقی است برای بدرفتاری‌های علمی شدیدتر. برای نمونه‌ای دیگر، می‌توان به رفتاری به غایت غیر قابل قبول به لحاظ اخلاقی علمی چون پایان‌نامه نوشتن برای دیگری اشاره کرد، که مشوقی است برای هر گونه بدرفتاری علمی دیگر.

نظریه فعالیت روز مره: این نظریه برای نخستین بار در اواخر دهه ۱۹۷۰ و در رشته جرم‌شناسی طرح شده و پس از آن بسط و گسترش زیادی یافته است. در این نظریه، به جای تأکید بر شخص مجرم و عوامل روانی و اجتماعی که انگیزه‌بخش یک عمل مجرمانه هستند، بر جرم به مثابه رخدادی که در زمان و مکان مشخصی رخ داده و ماهیت اکولوژیک دارد تأکید می‌شود. در واقع این نظریه، زیرشاخه‌ای است از رویکرد نظری

انجام گرفته است. آنومی یا آشفتگی هنجاری ناظر به موقعیتی است که در آن هنجارهای پیشین سست شده‌اند، اما هنجارهای جدید نیز هنوز قوام نیافته‌اند و در نتیجه مجموعه هنجارهای موجود توان مطلوب برای ایجاد هماهنگی و وفاق را ندارند. همان گونه که یک جامعه به طور کلی می‌تواند دچار آشفتگی هنجاری شده و در وضعیتی آنومیک قرار بگیرد، محیط علمی و دانشگاهی نیز ممکن است دچار چنین وضعیتی شده و شاهد نوعی آشفتگی در هنجارهای حاکم بر آن، که الزاماً مطابق رویه‌ها و استانداردهای تعریف شده هم نیستند، باشیم. بسیاری از بدرفتاری‌های علمی ممکن است در چنین وضعیت‌هایی رخ بدهند و محققان از آنجا که با آشفتگی در هنجارهای علمی و در نتیجه تضعیف بسیاری از آن هنجارها مواجه می‌شوند، دست به رفتارهایی بزنند که با کلاً خارج از همه هنجارهای موجود باشد و یا به دور از اصول و رویه‌های تعریف شده.

پنجره شکسته: نظریه پنجره شکسته نظریه‌ای است در حوزه جرم‌شناسی که در اوایل دهه ۱۹۸۰ ارائه شده و عمدتاً مربوط به محیط‌های شهری است. مطابق این نظریه، وجود نشانه‌های آشکار و قابل رؤیت از اختلال‌ها و رفتارهای ضد اجتماعی و جرایم سبک در فضاهای شهری در حکم مشوقی است برای جرایم دیگر و سنگین‌تر. همچنین، در ادامه منطقی این استدلال، در این نظریه تأکید می‌شود که مقابله جدی با همین

به بدرفتاری علمی، این محافظت از متونی که ارزش سرقت دارند است که می‌تواند اهمیت بالایی بیابد، و با توجه به حضور همیشگی دو عنصر اول، از کنار هم قرار گرفتن هر سه عنصر جلوگیری شود.

عوامل ایجاد تخلف علمی:

- فقدان پایبندی به اخلاقیات
- نظارت ضعیف استاد راهنما یا سرپرست تحقیق
- جاه‌طلبی بی اندازه
- فقدان تجربه تحقیق
- تلاش برای یافتن منابع مالی
- عدم آموزش در انجام تحقیق و شیوه صحیح نگارش
- عدم وجود قوانین و مقررات دقیق و مدون
- رقابت لجام گسیخته

ارائه راهکار برای پیشگیری و مقابله با سرقت علمی:

- تدوین منشور اخلاق علمی
- تدوین بیانیه کرامت (Codes of Academic Dignity)
- ایجاد دفاتر صداقت علمی در دانشگاه
- ایجاد مراکز آموزش نگارش علمی
- قانون‌گذاری و تدوین آئین‌نامه‌های لازم الاجرا در زمینه نگارش پژوهش و آشنا ساختن پژوهشگران با انواع سوءرفتارهای پژوهشی توسط وزارت علوم و تحقیقات
- تعیین مجازات برای خرید و فروش پایان‌نامه ❏

وسیع‌تری که بر فرصت‌های رخ دادن جرم متمرکز می‌شود، و در آن جرم به طور بالقوه می‌تواند توسط هر کسی که در فرصت مناسبی برای ارتکاب به آن قرار گیرد رخ دهد.

در این نظریه ساختار و الگوهای فعالیت‌های روزمره و عادی افراد در زندگی شهری در مرکز مطالعات مربوط به جرم قرار می‌گیرد و آنچه اهمیت اصلی را دارد تقارن زمانی و مکانی سه عنصر خلافتکاری با انگیزه جرم، شخص یا چیزی که هدف جرم است، و عدم محافظت کافی از آن شخص یا چیزی است. در واقع، اساس این نظریه بر تحلیل تغییرات الگوهای روزمره و عادی زندگی شهری است که وقوع چنین تقارن‌هایی را تسهیل می‌کند.

اگر با الهام از این رویکرد به سراغ بدرفتاری‌های علمی برویم، به جای تمرکز بر خود افرادی که بدرفتاری علمی دارند و یا عوامل انگیزه‌بخش آنها، باید بر خود الگوهای و ویژگی‌های زندگی روزمره دانشجویان و محققان و همچنین فرصت‌هایی که برای بدرفتاری علمی در فضاهای علمی به وجود می‌آید تمرکز کنیم. برای مثال، اگر سرقت‌های علمی رو به عنوان یک مورد بدرفتاری علمی در نظر بگیریم، حضور فزاینده متون علمی در فضای مجازی و پیوند خوردن زندگی روزمره ما با این فضا، قرار گرفتن سه عنصر اصلی شخصی که انگیزه سرقت علمی دارد، متنی که ارزش سرقت داشته باشد و عدم محافظت کافی از آن متن (مثلاً از طریق نرم‌افزارهای تشخیص دهنده سرقت) را در یک جا تسهیل می‌کند. در این نگاه

نگاهی به جریان خرید و فروش مطالب علمی

من پایان‌نامه می‌فروشم^۱

میم، دانشجوی استعداد درخشان در دوره کارشناسی ارشد دانشگاه تهران بوده، میم می‌گوید که قاعدتا باید می‌توانست با چنین عنوانی بدون کنکور وارد مقطع دکترا شود اما به دلایلی از ورود باز ماند و در کنکور هم شرکت نکرد، میم چندین مقاله علمی- پژوهشی و کتاب دارد. به گزارش اعتماد، سوژه این مصاحبه که نام واقعی‌اش محفوظ می‌ماند یکی از کسانی است که تبدیل به بخشی از هویت پنهان این روزهای دانشگاه شده‌اند، هویتی که هر چند مدام از سوی مسوولان آموزش عالی انکار می‌شود اما در خفا و آشکار وجود دارد. میم پایان‌نامه و مقاله می‌فروشد.

این گفتگو با هدف آگاهی بخشی به اساتید گرامی و دانشجویان عزیز درباره مصادیق بارز بی‌اخلاقی‌های علمی و پژوهشی، بازنشر می‌شود. دانشگاهیان ارجمند برای مقابله با این رفتار سو، که گریبانگیر عده قلیلی از افراد شده است، باید از این ناهنجاری‌ها آگاه بوده و با آن مبارزه نمایند. اگر چه که دامان اکثریت جامعه دانشگاهی کشور از این مسائل بری و پاک است، اما باید با جدیت مقابل سو، استفاده همین تعداد قلیل نیز ایستاد.

۱- خبر نخستین بار توسط روزنامه اعتماد و سپس در پایگاه خبری فرارو در تاریخ ۲۵ دیماه ۱۳۹۵ منتشر شده است. کد خبر ۳۰۲۵۶۷
۲- آنچه اینجا آمده است خلاصه‌ای از متن کامل مصاحبه است

■ آماری از تعداد مقالات و پایان نامه‌هایی که برای دیگران نوشته‌اید، دارید؟

۲۰ تا ۳۰ مقاله علمی و پژوهشی بوده و حدود ۱۰۰ پایان‌نامه. دست کم سه تا از پایان‌نامه‌هایی که نوشتم را هم خودشان تبدیل به کتاب کرده‌اند.

■ دلیل اصلی کار تولید و فروش پایان‌نامه و مقاله برای دیگران نیاز مالی بود؟

نیاز مالی هم بود اما در واقع این است که من همیشه این کار را به عنوان کار مکمل کرده‌ام. بله در واقع پول راحتی است که می‌توانم به دست آورم.

رخ‌ها را چطور تعیین می‌کنید؟ اینکه هر کسی چقدر باید بپردازد را چه کسی مشخص می‌کند؟

در خود انقلاب و فضای دانشگاه تهران نرخ‌ها کاملا مشخص هستند. برای پایان‌نامه کارشناسی ارشد، این نرخ‌ها بین ۱/۵ تا ۲/۵ میلیون تومان است اما برای فنی و مهندسی از ۲ میلیون تومان شروع می‌شود و تا ۵ میلیون هم می‌رسد. برای پایان‌نامه دکترا هم بسته به نوع دانشگاهی که در آن ارایه می‌شود از ۵ میلیون تومان نرخ نگارش پایان‌نامه هست تا ۱۲ میلیون تومان. رشته‌های فنی کمی بالاتر هستند. رشته‌های مرتبط با پزشکی که آزمایش و کار عملی هم دارد هزینه اضافه‌تری هم حساب می‌کنند.

■ مقاله علمی - پژوهشی چطور؟

در رشته انسانی بین ۶۰۰ هزار تومان تا یک میلیون تومان و در رشته‌های فنی بین ۱ تا ۱/۵ میلیون تومان. البته این نرخ مقالات داخلی است. کسی هم

نمی‌تواند تضمین کند که حتما چاپ می‌شود، باید مقاله را بدهید به کسی که سفارش داده تا بفروشد برای نشریه مورد نظرش، این مقاله داوری می‌شود و بعد در مورد اینکه چاپ می‌شود یا نه تصمیم می‌گیرند. اما آن مقالاتی که در انقلاب داد می‌زنند: ISI دیگر خیلی کلاهبرداری است چون این مقالات علمی - پژوهشی را ما واقعا می‌نویسیم اما آن دسته از مقالات را از ژورنال‌هایی تهیه می‌کنند که در ارمنستان و آذربایجان ... چاپ می‌شوند و ضریب تاثیر (Impact Factor) دارند.

این نشریات به صورت تضمینی بعد از دریافت پول پذیرش برای چاپ به شما می‌دهند. حدود ۲۰، ۳۰ دلار می‌گیرند و اصلا کاری ندارند چه مقاله‌ای برایشان ارسال شده. بارها دیدم که دوستانم یک مقاله فارسی را ریخته‌اند داخل گوگل ترنسلیت (نرم‌افزار ترجمه گوگل) و فرستاده‌اند و پذیرش مقاله به دست‌شان رسیده. بعد این مقاله‌ای که با حدود ۱۰۰ هزار یا ۱۵۰ هزار تومان پذیرش گرفته را با قیمت ۲۰۰ یا ۳۰۰ هزار تومان می‌فروشند به مقاله‌فروشی‌های انقلاب. آنها هم به بهانه نگارش، ترجمه و چاپ مقاله همان مقاله ۳۰۰ تومنی را به نرخ مثلا ۲ میلیون تومان به دانشجویان می‌فروشند. خیلی از دانشجویها از این مقالات می‌خرند و همه کسانی که می‌خرند هم در مصاحبه ورودی دکتر از آنها استفاده می‌کنند.

■ این کسانی که به شما سفارش مقاله و پایان‌نامه می‌دهند از قشر مرفهی هستند؟ چون هزینه‌هایی که گفتید پول قابل توجهی است؟

ببینید اکثر اینها کارمند هستند و می‌خواهند مثلاً کارشناسی ارشد بگیرند تا حقوق‌شان بالاتر برود. خیلی‌ها هم پول را به سختی جور می‌کنند.

■ یعنی کار عمده‌فروشی است؟

من خودم زمانی به عنوان یکی از همین محقق‌ها با یکی از این واحدها در یک پاساژ کار می‌کردم. مثلاً برای رشته حقوق یا علوم سیاسی یک کتاب می‌خریدیم و چند تا تایپستی می‌گرفتم که مطالبش را تایپ کنند، بعد متن را می‌ریختیم در قالب‌های آماده. فکر می‌کنم دو ماهه حدود ۱۰۰ و خرده‌ای پایان‌نامه تولید کردیم.

■ حوزه این مقالات و پایان‌نامه‌ها هر چه باشد

و در هر رشته‌ای باشد می‌توانید انجام دهید؟

من خودم به صورت تخصصی علوم سیاسی، روابط بین‌الملل، حقوق جزا، فیلم‌نامه‌نویسی، مدیریت، زبان‌نویسی و... را نوشته‌ام. برای رشته‌های فنی هم یکی دوبار اقدام کردم اما نشد.

■ خود شما سال‌هاست دارید این کار را انجام

می‌دهید. از چه طریقی شما را پیدا می‌کنند؟ چون فکر نمی‌کنم خیلی راحت بتوانید اسم‌تان را سر زبان‌ها بیندازید.

ببینید این کار آنقدری که شما فکر می‌کنید خطرناک نیست، خیلی راحت می‌توانند من را پیدا کنند. بچه‌ها به راحتی من را معرفی می‌کنند. یا اینکه از طریق مغازه‌های انقلاب به محقق‌ی مثل من می‌رسند. البته من مدت‌هاست دیگر با آنها کار نمی‌کنم چون بیشتر

مقابله با سرقت علمی و پایان‌نامه نویسی، عزم جمعی می‌طلبید. هم دانشگاه‌ها و هم اساتید باید سهم خود را در این کارزار ادا نمایند. برخی از اصول مهمی که به کمتر شدن این آسیب‌ها در جامعه علمی کشور کمک کنند عبارت است از:

- ارتقای شفافیت و انتشار رسمی محصولات علمی و پژوهشی دانشگاه‌ها
- ارتقای حساسیت و آگاهی اعضای هیئت علمی و دانشجویان در زمینه‌های مربوط به اخلاق پژوهشی
- وضع و اعمال قوانین و مقررات سخت در خصوص اخلاق پژوهش
- توجه بیشتر و احترام به قانون و حقوق معنوی و مادی مولفین
- اصلاح فرآیندهای کاری و رویه‌های پژوهشی در دانشگاه‌ها به منظور جلوگیری از بروز بی‌اخلاقی‌های علمی

یک هارد ۳۰ هزار تا پایان نامه جمع کرده بود و به قیمت چند میلیون تومان گذاشته بود برای فروش. الان پایان نامه خیلی از اساتید و آدم‌های سرشناس را می‌توانید ببینید که به عنوان‌های مختلف در قالب پایان‌نامه‌های تازه دارد فروخته می‌شود. مثلاً بنده خدارفته یک نسخه پرینت بگیرد و حالا پایان‌نامه‌اش تبدیل شده به یکی از همین منابعی که دست به دست می‌چرخند و کپی می‌شوند.

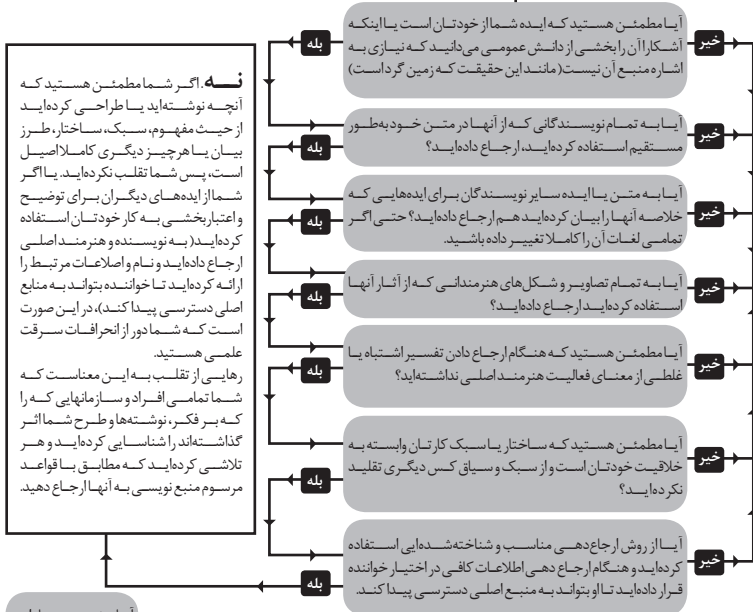
■ چند نفر را مثل خودتان می‌شناسید که جدای از مغازه‌های انقلاب مشغول کار هستند؟ من برای سخت‌ترین رشته‌های حقوقی هم پایان‌نامه نوشته‌ام. سخت‌ترین رشته و دانشگاه حقوق بهشتی است، من پایان‌نامه‌ای نوشتم در موضوعی که اصلاً منبع فارسی برایش نبود و واقعا وقت گذاشتم و ترجمه کردم و واقعا سه هفته وقتم را گرفت تا ۲۰۰ صفحه را بنویسم. ❏

از ۵۰ درصد پول را برمی‌دارند و بعد سهم محقق را خیلی دیر و با تاخیر واریز می‌کنند. یعنی سود اصلی را دلالت انقلاب می‌برد. الان بیشتر از طریق دوستان و آشنایان مشتری پیدا می‌کنم. اما نه واقعا نه برای ما نه برای مغازه‌های انقلاب این کار خطرناک نیست.

■ منبع این کپی‌کردن‌ها از کجاست؟

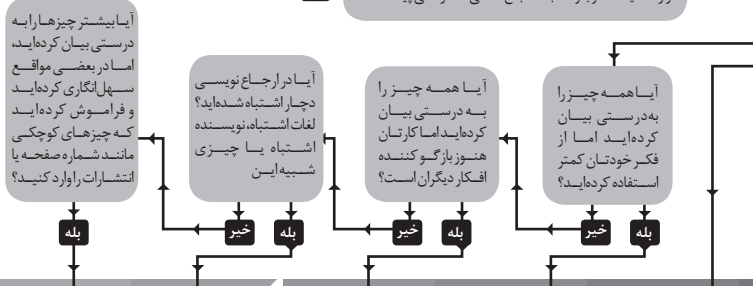
ببینید منبع همه تقریباً یکی است. الان سه چهار هزار پایان‌نامه هست که به عنوان منبع همه این پایان‌نامه‌های جدید مورد استفاده قرار می‌گیرد و بین فروشندگان مختلف این منابع دست به دست می‌شود. یکی عنوان را عوض می‌کند، یکی قیمت را تغییر می‌دهد اما همه‌شان از یک منبع هستند. این پایان‌نامه‌ها از کجا آمده؟ مثلاً شما اگر بروید انقلاب که پایان‌نامه‌تان را پرینت بگیرید شک نکنید که فایل پایان‌نامه‌تان را برای خودشان کپی می‌کنند. من یکی از همین مغازه‌های فتوکپی را می‌شناسم که روی

آیا من تقلب کرده‌ام؟

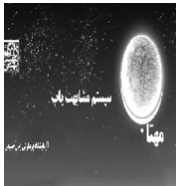
متد به تمام سوالات سمیت (حتی یک مورد)، پس ت علمی را نقض کرده‌اید، ی ترین تخلفات هم جدی شما قصد سرقت علمی را م مسئولید. فقدان آگاهی شما را از جریمه‌های جدی این حال با تمام تخلفات بر خورد نمی شود. مطمئنا می دیگرند. جرائم تکرار- قانون می توانند منجر به تتر شوند. نمودار سمیت را دنبال کنید تا ببینید ات انجام می شود و تا چه

در این مسئله صدی است؟

دودل استفاده نادرست باز تاب موزائیک ریسمان نصفه نیمه سه روح

معرفی نرم‌افزارهای تشخیص سرقت علمی

۱- سیستم مشابهت یاب مهتاب. دانشگاه شهید بهشتی
nlp.sbu.ac.ir

- شباهت یابی لغوی، ظاهری و محتوایی
- تشخیص انواع کپی برداری‌های دقیق، کپی با تغییرات، تغییر ساختار جمله، جایگزینی کلمات و بازنویسی جملات
- مقایسه سند دریافتی (متن و تصویر) با اسناد موجود
- نمایش محل دقیق شباهت و درصد تشابه
- شباهت یابی تک زبانه میان اسناد فارسی و دوزبانه میان اسناد فارسی و انگلیسی
- پشتیبانی از قالب‌های DOC, PDF, TXT در متن ورودی

۲- همتاجو. جهاد دانشگاهی hamtajoo.ir

- شباهت یابی متنی در مقالات علمی، پژوهشی فارسی
- بررسی جعل داده‌ها
- بررسی سایه‌نویسی (نوشتن مقاله به جای دیگران)
- بررسی درج نام افرادی که نقشی در تولید مقاله نداشته‌اند
- بررسی انتشار دوباره اثر بدون اضافه شدن اطلاعات جدید
- امکان تشخیص جابه‌جایی کلمات، شناسایی عبارات جایگزین شده و کشف سرقت علمی بازنویسی شده بر اساس شبکه معنایی (Semantic Network)
- تشخیص سرقت معنایی با بازآرایی معنایی جملات که قابلیت دارد، ادغام دو جمله در یک جمله و شکستن یک جمله به دو جمله را شناسایی کند.
- بررسی نهایی و ارزیابی توسط فرادانسانی

۳- همانندجو. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) ^۱ tik.irandoc.ac.ir

- تشخیص مشابهت‌های متنی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی
- جستجوی خودکار در مدارک علمی موجود در ایرانداک و همچنین در وب
- بازیابی نوشته‌های همانند و نمایش اندازه همانندی و منبع اطلاعات

۴- سمیم نور. مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) www.samimnoor.ir

- نخستین سامانه تشابه‌یابی متون به زبان فارسی که ادامه مجموعه پروژه‌های مبتنی بر داده‌های علمی علوم اسلامی صورت گرفته
- تشخیص مشابهت با منابع علوم اسلامی و انسانی
- نمایش درصد مشابهت متن ارسالی با کل اسناد بازیابی شده
- نمایش درصد مشابهت تفکیکی متن ارسالی با هر یک از اسناد بازیابی شده
- مقایسه دو متن (مشکوک و مشابه) با استفاده از رنگی‌سازی متون در دو پنجره جداگانه
- امکان گزارش‌گیری از مشابه‌یابی به صورت PDF به منظور مستندسازی
- امکان مشابه‌یابی مجدد متون مشابه‌یابی شده با اعمال تغییرات دلخواه بر آنها
- افزایش دقت مشابه‌یابی با نادیده گرفتن نقل قول‌ها، اشعار، آیات قرآن و روایات
- عدم گزارش مشابهت‌های کوتاه و پرتکرار

جدول مقایسه نرم‌افزارهای تشخیص سرعت علمی داخلی

سمیم نور	همانندجو	همتاجو	مهتاب	
		*	*	تشخیص سرعت محتوایی
*		*	*	استفاده رایگان
		*		ارزیابی توسط فرد انسانی
				گزارش‌گیری از مشابه‌یابی
	*		*	گزارش از منابع فارسی و انگلیسی

۱. کاربرد جهت ارزیابی پروپزال‌ها، پایان‌نامه‌ها، رساله‌های حوزه علمیه و دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، موسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی و فناوری دولتی و غیردولتی توسط مجلس شورای اسلامی در تبصره ۹ قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی در ۳۱ مرداد ۱۳۹۶ به تصویب رسیده است.

نمونه‌های جهانی نرم‌افزارهای تشخیص تقلب^۲

■ برجسته و رنگی کردن قسمت‌هایی از سایت‌های

یافت شده که احتمال بالای کپی بودن دارند

■ بررسی نهایی و ارزیابی توسط فرد انسانی (مشتری)

■ وجود یک نسخه رایگان با امکانات محدودتر

■ امکان اسکن روزانه یا هفتگی فضای مجازی برای

یافتن کپی‌های احتمالی از محتوی مورد نظر

■ قابلیت کار با همه زبان‌ها و الفباها به غیر از آنهایی که

از ایدئوگرام‌ها استفاده می‌کنند مثل زبان چینی یا ژاپنی

www.turnitin.com

■ بررسی متون فرستاده شده و نشان دادن مشابهت

احتمالی با استفاده از مجموعه وسیعی از محتوای

مجازی، دانشگاهی و مقالات دانشجویی

■ دسترسی به بیش از ۶۰۰ میلیون مقاله دانشجویی،

۱۵۰ میلیون کار چاپ شده (روزنامه‌ها، مجلات)، و

بیش از ۶۰ میلیارد صفحه اینترنتی فعال یا آرشیو شده

■ برجسته و رنگی کردن قسمت‌هایی از متون یافت

شده که شباهت بالایی با متن مورد نظر دارند

■ نشان دادن درصد مشابهت در متون یافت شده در

مقایسه با متن فرستاده شده

■ کمک به اطمینان یافتن از درست بودن ار جاعات

داده شده

■ امکان بارگذاری خود یا فایل یا کپی-پیست کردن متن

■ امکان ایجاد یک دیتابیس خصوصی از اسناد

شرکت‌ها و بررسی اسناد جدید و میزان شباهت آنها

با آرشیو موجود

■ مناسب برای دانش‌آموزان و دانشجویان تا بتوانند

www.urkund.com

■ سیستم خودکار تشخیص متن برای یافتن،

جلوگیری و مدیریت سرقت علمی

■ بررسی مترادف‌ها و تغییراتِ در پاراگراف‌بندی برای

تشخیص بهتر سرقت علمی

■ مقایسه سند دریافتی (متن) با اطلاعات موجود در

اینترنت، دیتابیس‌های دانشگاهی و مطالبی که قبلاً

برای همین سایت فرستاده شده‌اند

■ امکان دریافت متن به تمامی زبان‌ها

■ مناسب برای استفاده در مدارس، دانشگاه‌ها و

شرکت‌ها، به این صورت که، برای مثال، دانش‌آموز متن

را به این سایت می‌فرستند و سایت پاسخ جامع خود را

برای معلم او می‌فرستد

■ امکان بررسی نهایی و ارزیابی توسط فرد انسانی

■ پشتیبانی از دامنه وسیعی از محبوب‌ترین قالب‌ها در

متن ورودی از جمله قالب word

www.copyscape.com

■ ابزاری برای تشخیص سرقت محتوی آنلاین و

یافتن سایت‌هایی که محتوی سایت مورد نظر را بدون

اجازه کپی کرده‌اند

■ مناسب برای صاحبان وب‌سایت‌های اینترنتی از جمله

سایت‌های شرکت‌ها، بازار یاب‌ها، بلاگ‌ها و انتشارات آنلاین

■ استفاده از آدرس اینترنتی سایت مورد نظر به عنوان

ورودی مورد نیاز و یا وارد کردن متن مورد نظر

■ امکان مقایسه کلمه به کلمه نتایج به دست آمده از

سیستم با محتوی سایت توسط فرد متقاضی

2. Plagiarism Checker

مشخص شده، از عدم سرقت محتوی و ارجاع‌دهی مناسب اطمینان حاصل کند

■ امکان بارگذاری خود یا فایل یا کپی - پیست کردن متن

■ متن‌های فرستاده شده علاوه بر اینترنت، با بیش از ۴۰ میلیون مقالات تحقیقاتی منتشر شده از حدود ۵۹۰ ناشر پزشکی، فنی و علمی.

■ زبان‌هایی که پشتیبانی می‌شوند: انگلیسی، کره‌ای، ژاپنی، آلمانی، اسپانیایی، پرتغالی برزیلی، هلندی، ایتالیا، فرانسه، عربی، و چینی (نه همه صورت‌های آن)

■ جست‌وجو برای یافتن مشابهت‌های متنی با استفاده از متونی به ۳۰ زبان

■ امکان مقایسه دو متن با یکدیگر

■ نشان دادن «شاخص مشابهت» که نشان‌دهنده آن است که متن مورد نظر تا چه میزان با منابع موجود مشابهت دارد

■ پشتیبانی از قالب‌های زیر در متن ورودی

MSWord, Word XML, WordPerfect,

PostScript, PowerPoint (.PPT, .PPTX), PDF,

HTML, RTF, HWP, OpenOffice (ODT) ☒

از اصالت متن خود را پیش از فرستاده شدن اطمینان حاصل کنند.

www.docoloc.com

■ این پایگاه برای پیدا کردن شباهت بین اسناد موجود در اینترنت استفاده می‌شود.

■ هر سند باید در Docoloc آپلود شود و سپس به صورت خودکار بررسی می‌شود.

■ نتایج به عنوان گزارش در یک حساب کاربری ذخیره می‌شود و از طریق ایمیل برای کاربر ارسال می‌شود.

■ استفاده از Docoloc تنها به کاربران موسسات اختصاص دارد و افراد خصوصی نمی‌توانند از این پایگاه استفاده کنند.

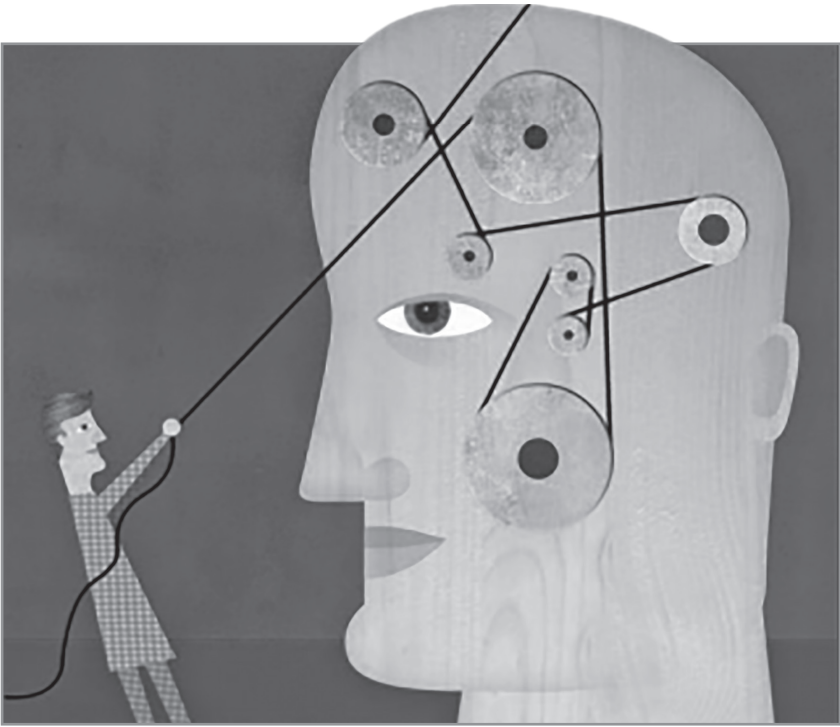
www.ithenticate.com

■ یک فناوری حرفه‌ای کشف و پیشگیری از سرقت محتوی و مناسب برای محققان و نهادهای تحقیقاتی و انتشاراتی برای حصول اطمینان از اصالت آثار پیش از چاپ

■ این ابزار به خودی خود سرقت محتوی را تعیین نمی‌کند، بلکه مشابهت‌ها را نشان می‌دهد و این بر عهده خود فرستنده متن است که به کمک مشابهت‌های

جدول مقایسه نرم‌افزارهای تشخیص سرقت علمی خارجی

ithenticate	turnitin	copyscape	docoloc	urkund	
*		*		*	تشخیص سرقت محتوایی
		*			استفاده رایگان
	*			*	ارزیابی توسط فرد انسانی
*		*		*	گزارش‌گیری از مشابه‌یابی
*		*		*	دریافت متن از تمام زبانها

درسی که دانشگاه از بخش خصوصی گرفت

آیا وقتی محققان دانشگاهی با پول شرکت‌ها و موسسات مشغول کارند، باز هم می‌توانند بی‌طرفی علمی‌شان را حفظ کنند؟

■ نویسنده: MOLLY MCCLUSKEY

■ ترجمه و تلخیص: مریم زبیری

شوند تا درباره فرصت‌های احتمالی حمایت مالی مذاکره کنند. در این ملاقاتها دست‌داده‌ها، تبادل کارتهای ویزیت، و امضای قراردادهای حفاظت از

در دانشگاه دیویس در کالیفرنیا به طور منظم از پژوهشگران دعوت می‌شود که در دیدارهای صمیمی با اسپانسرهایی از شرکت‌های بزرگ حاضر

اسرار بسیار معمول است. جاناتان آیزن، متخصص زیست‌شناسی تکاملی در دانشگاه دیویس، می‌گوید این دیدارها و امضای این نوع قراردادها بسیار متداول است و این مسئولان خود دانشگاه هستند - و نه لزوماً روسای شرکتهای - که بیش از همه اساتید و پژوهشگران را به مشارکت در این قراردادها تشویق می‌کنند. بسیاری از اعضای جامعه علمی قراردادهای حفاظت از اسرار را امضا می‌کنند ولی برای بقیه دنیا بسیار دشوار است که تخمین بزنند، آیا شرکتهای در تحقیقات آنان نفوذ ناچجایی داشته‌اند یا خیر.

موافقان چنین اقداماتی - از جمله تمامی مسئولان دانشگاهی که در جریان این گزارش با آنها صحبت کردم - می‌گویند مشارکت مالی شرکتهای برای تداوم پژوهشهای بسیار پیشرفته در دانشگاهها حیاتی است. اما بسیاری از مخالفان معتقدند که صرف حمایت مالی یک شرکت کافی است تا پژوهشی را بی‌اعتبار کند. استدلال آنها این است که شرکتهای و موسسات ممکن است قدرت و اهرمهای فشار بسیار زیادی در اختیار داشته باشند و در عوض حمایت مالی خود، نوع پژوهش، مواد اولیه، و روش پژوهش را تعیین کنند. جای تعجب نیست که شرکتهای و موسسات با مهارت بسیار شرايطی را ایجاد می‌کنند که به نتیجه دلخواه آنان در پژوهش منجر می‌شود. امری که این موقعیت را از این هم پیچیده‌تر می‌کند این است که اصول پذیرفته‌شده‌ای برای مدیریت این روابط وجود ندارند.

شرکتهای و موسسات به شکل فزاینده‌ای دانشگاهیان و پژوهشگران را تحت فشار قرار می‌دهند تا با انجام پژوهشهایی که مالکیت معنوی آنان در اختیار حامیان مالی است موافقت کنند، یعنی پژوهشگران حق چاپ پژوهش خود را ندارند. این به شرکت امکان می‌دهد که بررسی‌های خود را انجام دهد و در حالی که از اعتبار نام دانشگاه استفاده می‌کند پژوهش را در زمان مطلوب خود چاپ کند، بدون آن که فرآیند داوری را که توسط هر نشریه معتبری حتماً اعمال می‌شود از سر گذرانده باشد. به علاوه انجام پژوهش برای شرکتهای در ازای پول زیادی که بعضی از اساتید دریافت می‌کنند، کمکی به ارتقاء علمی آنان نمی‌کند و ممکن است مانع آنان شود که پژوهشهای بهتر و معتبرتری را در ضمن کار انجام دهند. در دوران شتاب اطلاعات، چنین معایبی ممکن است حتی معتبرترین پژوهشها و محترمتربین دانشمندان را زیر سوال ببرد. متأسفانه در فرآیند رابطه مالی، هیچ روش علمی‌ای حاکم نیست.

حمایت مالی در حوزه پژوهش از چندین مسیر راه خود را به دانشگاهها باز می‌کند. گاهی این پول به دانشکده‌ای می‌رود که به شکلی فعال به دنبال جذب حمایت شرکتهای و موسسات برای فعالیتهای پژوهشی خود است. در مواقع شرکتهای پول را به صندوق درآمدهای دانشگاه واریز می‌کنند. دانشگاهها به این پول نیاز دارند و به شکلی فعال

سعی در جذب پول‌های صنعتی دارند. یک روش آنان برای این امر برنامه‌هایی برای «شرکای صنعتی» است که در ازای مبلغی مشخص امتیازهای متنوعی را در اختیار آنان می‌گذارند؛ مثلاً عضویت یک نفر از شرکت در هیئت‌های مشاوره‌ای دانشگاه، دسترسی زودهنگام به رزومه‌های دانشجویان، جلسات استخدامی خصوصی، یا دسترسی کامل به منظور ملاقات با اساتید و دانشجویان در پردیس دانشگاه. این نوع برنامه‌ها معمولاً در سطح گروه‌های آموزشی سازمان‌دهی می‌شوند و میزان نظارت بر آنها و شفافیتشان حتی در یک دانشگاه مشخص نیز در مقایسه با هم بسیار متفاوت است. اگر چه به ظاهر این رابطه توسط دانشگاه تنظیم شده و مبلغی مشخص در ازای خدمتی مشخص را در برمی‌گیرد، اما در عمل این روابط بسیار بی‌ضابطه هستند. هر کدام از این شراکتها و برنامه‌های مشارکت آنها تاحدی منحصر به فرد است و اساتید، ساختار شراکت را با توجه به منافع مشخص خود و احتمال مشارکت‌های بعدی تغییر می‌دهند. اساتید ممکن است به این موسسات و شرکت‌ها مشاوره دهند و نیازی هم نبینند که همه جزئیات را به دانشگاه اطلاع دهند. در نتیجه ممکن است حتی دانشگاه از میزان و شکل رابطه پژوهشگر و حامی مالی او مطلع نباشد.

دفتر نظارت بر سلامت علمی پژوهش در ایالات متحده به اتهامات مربوط به تخلفات و کلاهبرداری در پژوهش‌ها با حمایت مالی دولتی رسیدگی می‌کند. اما چنین نظارتی بر پژوهش‌هایی که حامی مالی

خصوصی دارند وجود ندارد. در نتیجه شرکتهای حامی می‌توانند در تمامی مراحل پژوهش مداخله کنند. آنان پیشنهادهای حساب‌شده‌ای درباره همه موضوعات می‌کنند: از اندازه نمونه‌ها تا سوالات مشخص در پرسشنامه‌ها. کمبود شفافیت در روابط دانشگاهی نتایج خود را در اقدامات خارج از دانشگاه اساتید هم نشان می‌دهد. پژوهشگران نتیجه پژوهش‌های خود را از طریق مصاحبه و سخنرانی و شرکت در پنلهای کنفرانس‌های علمی و تبلیغ محصولات و شهادت در مقابل کنگره به افکار عمومی معرفی می‌کنند. به همین دلیل شفافیت در مورد حمایت مالی از پژوهش بسیار مهم است، چون ممکن است به تصور عمومی و حتی حکومتی از علم شکل دهد.

در جهانی ایده‌آل، دانشگاه‌های دولتی قادر هستند که با پولهای دولتی و شهریه‌ای ارزان به بقای خود ادامه دهند. اما در جهان واقعی حمایت دولتی از آموزش عالی در حال کمتر و کمتر شدن است. نه تنها پول کمتری موجود است، بلکه تعداد دانشگاه‌ها به نسبت دهه پیش بسیار بیشتر شده است. حتی به رغم بهبود وضع اقتصاد، حمایت مالی دولتی به دانشگاه‌ها بازنگشته است. در بسیاری از موارد حمایت مالی دولتی در بودجه دانشگاه‌ها به مواردی مثل چراغ‌ها، کلاس‌های درس، و نگهداری عمومی اختصاص می‌یابد اما پولی برای امور دیگر چندان باقی نمی‌ماند، مثلاً تجهیزات آزمایشگاهی جدید، تیم‌های ورزشی، خدمات استخدامی و مراکز نوآوری. به این دلیل حمایت مالی شرکتی حتی

مصرفی و تصمیم‌های سیاستگذاری منجر می‌شود و تأثیر خود را در خانه‌های مردم نشان می‌دهد. در قفسه‌های دارو و اتاق‌های بیمارستان و بر روی میزهای شام و تبلت‌های دیجیتال. اما این منافع نافی این امر نیست که هنگامی که پژوهشی در دانشگاه انجام می‌شود به نظر فاقد جهت‌گیری‌های معمول است و این چیزی است که بسیاری شرکتها از آن به نفع خود استفاده می‌کنند. از آنجا که بودجه‌های آموزش عالی دولتی بیش از پیش به کمک مالی

برای دانشگاه‌های دولتی هم به امری حیاتی مبدل می‌شود. در بسیاری از موارد، مشارکت با شرکت‌ها و موسسات برای دانشجویان تجربه‌های آکادمیک بسیار ارزشمندی به همراه دارد. آنها به چشم می‌بینند که نتایج پژوهش‌های آنها چه تأثیر مستقیمی بر همه جنبه‌های زندگی روزمره مصرف‌کننده عادی دارد. از مواد مغذی در غذاها تا مکانیسم‌های ایمنی خودرو تا داروهای نجات‌دهنده. پژوهش همواره به محصولات

به پرهیز از بدترین تخلفها مثل تقلب، جعل نتایج، و سرقت ادبی می‌دانند. آنچه ما به آن امیدواریم آن است که جهت‌دار بودن پژوهش در فرآیند داوری کشف شود. اما همواره چنین نیست.

در سال ۱۹۹۵ وقتی که فیزیکدان مرحوم جوزف راتبلت جایزه نوبل خود را پذیرفت، به جامعه علمی گوشزد کرد که انسان بودن خود را همواره به یاد داشته باشند. راتبلت به نیروی مخرب بمب اتم اشاره می‌کرد و در آن سخنرانی خواستار استانداردهای برای اخلاق علمی هم شد: «زمان آن رسیده که دستورالعمل‌هایی برای عملکرد اخلاقی دانشمندان تنظیم کنیم، شاید به شکل یک سوگندنامه بقرات داوطلبانه». او به علاوه گفت: «شما کاری بنیادی انجام می‌دهید، شما مرزهای دانش را جا به جا می‌کنید، اما در بسیاری اوقات نسبت به تأثیر پژوهش خود بر جامعه غافل هستید. تصوراتی همچون «علم بی‌طرف است» یا «علم هیچ ربطی به سیاست ندارد» هنوز غالب است. اینها بازمانده‌های تفکرات برج عاج‌نشینی شما است.»

■ در زمانی که میزان پژوهشهایی که با حمایت مالی بخش خصوصی انجام می‌شوند رو به افزایش است، زمان آن رسیده که این تفکرات برج عاج‌نشینی کنار گذاشته شوند. بسیاری از پژوهشگران برای نفع جامعه تلاش می‌کنند، اما بدون شفافیت کامل، مطمئن بودن از این امر غیرممکن است. دانشگاه‌ها در ازای میل خود به جذب حمایت مالی، دست به چه سازشهایی می‌زنند؟ ❖

بخش خصوصی نیاز دارند منجر به رقابتی سخت برای به دست یافتن به آنها می‌شود و این رقابت ممکن است تهدیدی جدی برای آزادی آکادمیک و اعتماد عمومی به دانشگاه‌ها باشد و استقلال آنها را از بین ببرد.

در خلأ یک ساختار سازمانی و حمایت مالی به‌منظور شفافیت در آکادمی، شرکتهای آزادند تا تقلب کنند. به همین دلیل فعلاً این بر عهده خود پژوهشگران است که داوطلبانه درباره حامیان مالی خود شفاف باشند. مثلاً آیزن به طور منظم در وبلاگ خود حامیان مالی شرکتی خود را معرفی می‌کند و حتی افشامی‌کند که او و همسرش صاحب سهام چه شرکتهایی هستند. احتمالاً دانشمندان بیشتری باید چنین کنند، چون جهت‌دار بودن و سوگیری امری است که در بسیار از موارد کاملاً ناآگاهانه اتفاق می‌افتد. پژوهشگران اندکی به جهت‌دار بودن خود در پژوهششان اقرار می‌کنند، و ممکن است حتی خود ندانند که پژوهششان تحت نفوذ کدام عوامل است. این جهت‌دار بودن ناخودآگاه خود را در بسیاری از تصمیمهایی که پژوهشگران در فرآیند تحقیق اخذ می‌کنند نشان می‌دهد، از طراحی، اجراء و تا تفسیر پژوهش. یک دلیلی که دانشمندان و پژوهشگران دچار سوگیری می‌شوند این است که خود را فراتر از تأثیر سوگیری می‌دانند در حالی که واقعاً چنین نیست. جهت‌دار بودن پژوهش معمولاً امری ظریف است. پژوهشگران معمولاً تصویری بسیار محدود از بی‌اخلاقی علمی دارند و در ذهن خود آن را محدود